

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

วรรณกรรมการกักกัน (Internment literature) เป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในอเมริกาเหนือ คำว่า internment หรือการกักกันที่นำมาใช้เรียกกลุ่มงานประพันธ์นี้ มีที่มาจากการที่รัฐบาลสหรัฐและแคนาดาได้กักกัน (intern) กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ความสะเทือนใจในเหตุการณ์ครั้งนี้ได้กลายมาเป็นแรงบันดาลใจให้นักเขียนอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นและนักเขียนแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นบางส่วนสร้างสรรค์ผลงานทั้งรูปแบบร้อยแก้วและร้อยกรอง โดยนักเขียนที่สร้างสรรค์ผลงานส่วนใหญ่เป็นผู้ถูกกักกัน (internee) ผ่านประสบการณ์การถูกกักกันโดยตรง วรรณกรรมการกักกันจึงเป็นงานเขียนที่อิงและสะท้อนชีวิตของผู้เขียน ตลอดจนนักเขียนเหล่านี้ยังทำหน้าที่เป็นตัวแทนหรือกระบอกเสียงเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของผู้ถูกกักกันคนอื่น ๆ จากวรรณกรรมการกักกันที่ศึกษาแสดงให้เห็นถึงผลกระทบของนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น โดยการดำเนินการของรัฐในการกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นนั้นมีสาเหตุหนึ่งมาจากอคติทางเชื้อชาติ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในสังคมอเมริกันและแคนาดา

เมื่อกล่าวถึงประเทศที่มีเต็มไปด้วยคนอพยพหลากหลายเชื้อชาติอย่างเช่น สหรัฐอเมริกาและแคนาดา คำว่า “หม้อหลอมทางวัฒนธรรม” (melting pot) มักถูกนำมาใช้เพื่อเปรียบเทียบสภาพสังคมที่มีความหลากหลายทางชนชาติ แมคเลมอร์ (McLemore) ได้ให้ความเห็นถึงคำดังกล่าวว่าหากจะให้สอดคล้องกับการเปรียบเทียบนี้ ผู้มาอยู่อาศัยใหม่ควรปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมและสังคมของประเทศที่เข้ามาพักพิง และอาจจำเป็นต้องละทิ้งมรดกทางวัฒนธรรมเฉพาะของตน ในขณะที่เจ้าของประเทศเองก็ควรปรับเปลี่ยนด้วยการยอมรับวัฒนธรรมอื่นด้วยเช่นกัน สุดท้ายเมื่อวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ผสมผสานกับวัฒนธรรมเจ้าของประเทศจะก่อให้เกิดวัฒนธรรมชุดใหม่ที่มีร่วมกันและแตกต่างไปจากเดิม¹ แต่สำหรับ

---

¹ Dale S. McLemore, *Racial and Ethnic Relations in America* (Boston: Allyn and Bacon, 1980), p.178.

สภาพสังคมอเมริกันและแคนาดาเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าไม่เป็นไปตามทัศนะของแมคเลอมอร์ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา Kitano (Kitano) และแดเนียลส์ (Daniels) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ชาวเอเชียบางส่วนยังคงยึดมั่นในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนอย่างเหนียวแน่นมากกว่าจะยอมเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในสังคมกระแสหลัก ส่วนชาวอเมริกันผิวขาว แม้จะเน้นในเรื่องของเสรีภาพ ความเสมอภาค และระบบสาธารณรัฐมากกว่าจะให้ความสำคัญกับภาษา ศาสนา เชื้อชาติและภูมิหลังทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ในความเป็นจริงแล้วกลับสงวนพื้นที่ทางสังคมให้กับคนขาวด้วยกันเท่านั้น² ข้อสนับสนุนข้อความข้างต้นพิจารณาได้จากกรณีที่ชาวอเมริกันยินดีต้อนรับผู้อพยพส่วนใหญ่ที่มาจากยุโรปตอนเหนือมากกว่าคนเชื้อชาติอื่น เพราะชาวเยอรมัน ดัตช์ สแกนดิเนเวีย ฯลฯ มีความคล้ายคลึงกับชาวอเมริกันเชื้อสายอังกฤษหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการนับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ ภูมิหลังทางสังคมวัฒนธรรม รวมถึงลักษณะทางกายภาพรูปร่างหน้าตา³ ขณะเดียวกันชาวอเมริกันได้ปฏิบัติต่อชาวเอเชียในทางตรงกันข้าม ชาวเอเชียที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกาถูกเรียกว่าเป็น "ภัยเหลือง" (yellow peril) ซึ่งเป็นคำเรียกที่มีความหมายเชิงลบ โดยที่มาของการขนานนามนี้เป็นผลมาจากความแตกต่างทางเชื้อชาติและความหวาดระแวงว่าชาวเอเชียเหล่านี้จะเข้ามาแย่งงาน และกอบโกยผลประโยชน์จากประเทศที่ให้การอุปการะ ทัศนคติดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการกีดกันทางเชื้อชาติและก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งระหว่างชนกลุ่มใหญ่คือชนผิวขาวชาวอเมริกันและชาวแคนาดาเจ้าของประเทศกับชนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นผู้อพยพในเวลาต่อมา

กลุ่มผู้อพยพชาวญี่ปุ่นรุ่นแรกหรือภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า "อิซเซอิ" (Issei) เริ่มโยกย้ายเข้ามายังสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1885⁴ ส่วนในแคนาดามีชาวญี่ปุ่นเข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกในปี ค.ศ. 1877 แต่หลักฐานการอพยพเพิ่งปรากฏในช่วงปลายทศวรรษ 1890⁵ ก่อนจะมี

² Harry H.L. Kitano and Roger Daniels, *Asian Americans: Emerging Minorities*, 2nd ed. (New Jersey: Prentice Hall, 1995), p. 5.

³ พงษ์ศรี เลขะวัฒนะ และ ปราณี ธาระชานันท์, *สังคมอเมริกันร่วมสมัย* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2540), หน้า 170.

⁴ King-Kok Cheung, ed., *An Interethnic Companion to Asian American Literature* (New York: Cambridge University Press, 1997), p. 126.

⁵ Roger Daniels, *Concentration Camps: North America*, 2nd ed. with new supplement (Florida: Robert E. Krieger, 1981), p. 173.

คลื่นผู้ชนเดินทางตามเข้ามาเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ในระยะแรกกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นไม่ได้ถูกต่อต้านจากชาวอเมริกันหรือชาวแคนาดาเจ้าของประเทศเท่าใดนัก เพราะเป้าหมายของการจำกัดจำนวนชาวเอเชียในสหรัฐอเมริกาและแคนาดาจะเน้นเฉพาะพลเมืองจากประเทศจีนเป็นหลัก ดังจะเห็นได้จากในสหรัฐอเมริกามีการออกกฎหมายห้ามชาวจีนอพยพเข้าประเทศ (Chinese Immigrant Act) ในปีค.ศ.1882 และแคนาดาออกกฎหมายฉบับเดียวกันตามมาในปีค.ศ.1885 การควบคุมจำนวนชาวต่างด้าวด้วยการตรากฎหมายฉบับนี้นับเป็นก้าวสำคัญที่รัฐบาลทั้งสองนำเรื่องความแตกต่างทางเชื้อชาติมาเป็นเกณฑ์เพื่อสร้างมาตรการควบคุมแรงงานอพยพให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ต่อมาชาวญี่ปุ่นต้องประสบกับการกีดกันทางเชื้อชาติผ่านมาตรการกฎหมายเช่นเดียวกับชาวจีน

ชาวญี่ปุ่นที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในอเมริกาเหนือนิยมอาศัยอยู่ตามรัฐทางแถบชายฝั่งตะวันตก รัฐที่นิยมอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น คือ แคลิฟอร์เนีย (California) ออริกอน (Oregon) และวอชิงตัน (Washington) ส่วนในแคนาดามีรัฐบริติชโคลัมเบียเป็นรัฐที่ได้รับความนิยมในการตั้งถิ่นฐานมากที่สุด จนกระทั่งก่อให้เกิดปัญหาการเหยียดผิวเช่นเดียวกับรัฐแคลิฟอร์เนียในสหรัฐอเมริกา ชาวญี่ปุ่นที่อพยพเข้ามายังสหรัฐอเมริกาและแคนาดาในช่วงแรกนิยมรับจ้างทำงานประเภทใช้แรงงาน เช่น สร้างทางรถไฟ เป็นลูกจ้างในงานอุตสาหกรรมเกลือ การทำป่าไม้ โรงงานเครื่องกระป๋อง ตลอดจนบรรจุกัญชาจำพวกเนื้อสัตว์ รวมไปถึงทำงานในเมืองแร่ เป็นต้น เจ้าของกิจการต่าง ๆ มักนิยมจ้างชาวญี่ปุ่นเพราะมีค่าแรงต่ำและอดทนต่อการทำงานหนัก⁶ จากเหตุผลดังกล่าวได้มีส่วนจุดชนวนให้เกิดกระแสการต่อต้านกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นขึ้น ชาวอเมริกันและชาวแคนาดาผิวขาวเกิดความหวาดระแวงว่าผู้อพยพที่เข้ามาใหม่จะเข้ามาครอบงำผลประโยชน์จากประเทศตน เพราะแม้แต่งานทางด้านเกษตรหรือการเพาะปลูก ชาวญี่ปุ่นก็สามารถแบ่งส่วนแบ่งทางด้านรายได้มากทั้ง ๆ ที่มีพื้นที่การเพาะปลูกน้อยกว่า

ผลของการแย่งงานและความไม่พอใจในส่วนแบ่งรายได้ดังกล่าวทำให้ผู้อพยพกับเจ้าของประเทศกลายเป็นคู่แข่งกันจนกระทั่งเกิดการปลุกกระแสขับไล่แรงงานต่างด้าวออกนอกประเทศ ในช่วงแรกชาวจีนตกเป็นเป้าหมายในการต่อต้านก่อนที่จะกระแสรั่วแรงงานต่างด้าวจะมุ่งมาที่ผู้อพยพชาวญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม ความพยายามกีดกันไม่ให้ชาวเอเชียเข้ามาเป็นคู่แข่งทางด้าน

⁶ Harry H.L. Kitano, *Japanese Americans: the Evolution of a Subculture* (Englewood Cliffs, NJ: Simon & Schuster Higher Education, 1989), p.16.

การประกอบอาชีพนั้นไม่ได้มีสาเหตุมาจากประเด็นทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ในความเป็นจริง สิ่งที่แฝงมากับความต้องการขัปลัคนต่างดาวเหล่านี้ มีที่มาจากความรู้สึกของคนตะวันตกที่คิดว่าคนที่เป็นคู่แข่งมีสถานะด้อยกว่าและไม่คู่ควรจะมาแย่งงานกับพวกตน ดังนั้นกระแสประท้วงแรงงานต่างชาตินี้จึงเป็นการนำเรื่องความเหนือกว่าของคนขาวหรือการแทรกแซงของคนตะวันออกเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ทำให้ปัญหาเรื่องการแย่งงานพัฒนาไปสู่ปัญหาทางการเหยียดพันธ์ทางเชื้อชาติ (racial prejudice) ในที่สุด⁷

นับตั้งแต่ชาวญี่ปุ่นอพยพเข้ามายังทวีปอเมริกาเหนือ ความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติค่อย ๆ ทวีความเลวร้ายมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังจะเห็นได้จากในปีค.ศ. 1903 เริ่มมีการพาดหัวข่าว และเขียนบทความโจมตีชาวญี่ปุ่นตามหน้าหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ *San Francisco* ได้สร้างกระแสและยั่วยุให้ประชาชนเกิดความไม่พอใจที่ต้องอยู่ร่วมประเทศกับกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น มีการวิพากษ์การอพยพว่า “การรุกรานของชาวญี่ปุ่น คือปัญหาของยุคสมัย” พยายามชี้ให้เห็นว่าการเข้ามาของชาวญี่ปุ่นก่อให้เกิดปัญหาทางเชื้อชาติ เพราะเป็นชนชาติที่ไม่สามารถผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมได้ อีกทั้งยังเป็นบ่อนทำลายทางด้านเศรษฐกิจอีกด้วย⁸

ในปีเดียวกันบทความทางหน้าหนังสือพิมพ์ยังมีอิทธิพลต่อการกีดกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น ธุรกิจที่เป็นของชาวญี่ปุ่นเริ่มถูกคว่ำบาตร ร้านค้าถูกทำลายด้วยการขว้างปาข้าวของ และชาวญี่ปุ่นบางส่วนถูกทำร้ายร่างกาย ต่อมาคณะกรรมการบริหารโรงเรียนในซานฟรานซิสโก (The S.F. School Board) ยังตัดสินใจแยกเด็กนักเรียนเชื้อสายญี่ปุ่นให้ไปเรียนกับเด็กเชื้อสายจีน เพื่อมิให้มีการเรียนการสอนร่วมกับคนขาวตามเหตุผลที่ให้ไว้ว่า เด็กอเมริกันไม่ควรต้องเข้าโรงเรียนที่มีการปะปนทางเชื้อชาติซึ่งอาจได้รับผลกระทบหากต้องเรียนร่วมกับเด็กผิวเหลือง⁹ อย่างไรก็ตามการแบ่งแยกเด็กมิให้เรียนร่วมกันนี้ต้องถูกระงับไป เพราะแฟรงคลิน ดี. รูสเวลท์ (Franklin D. Roosevelt) ประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลานั้นเกรงว่าการกีดกันในลักษณะนี้จะสร้างความระแวงทางด้านความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา¹⁰

⁷ Roger Daniels, *Concentration Camps: North America*, pp. 4-5.

⁸ *Ibid.*, pp. 10-11.

⁹ Harry H.L. Kitano, *Japanese Americans: the Evolution of a Subculture*, p.29.

¹⁰ Dale S. McLemore, *Racial and Ethnic Relations in America*, p.162.

ท่าทีที่โอนอ่อนของรัฐบาลอเมริกันที่มีต่อญี่ปุ่นในช่วงนี้เป็นผลมาจากความเข้มแข็งทางการทหารของกองทัพญี่ปุ่น โดยเฉพาะชัยชนะที่มีเหนือรัสเซียในปี ค.ศ. 1905¹¹ ดังนั้นรัฐบาลญี่ปุ่นจึงมีฐานอำนาจในการเจรจาต่อรองกับชาติต่าง ๆ อยู่มาก¹² ความเข้มแข็งของญี่ปุ่นดังที่ได้กล่าวมา นอกจากจะบีบให้รัฐเวลท์เลือกวิพากษ์โจมตีการตัดสินใจของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนว่าเป็นการกระทำที่น่ารังเกียจแล้ว การเจรจาท่าสนธิสัญญาว่ากันนั้นทางสหรัฐอเมริกา ก็จำเป็นต้องยอมผ่อนปรนให้อย่างมาก แตกต่างจากการปฏิบัติกับจีนอย่างสิ้นเชิงซึ่งในช่วงนั้นกำลังประสบกับภาวะความอ่อนแอและไม่สามารถเจรจากับประเทศใด ๆ ได้อย่างเท่าเทียม¹³

สำหรับแคนาดา เมื่อคนต่างสัญชาติเริ่มมีจำนวนมากขึ้น รัฐต่าง ๆ ได้พยายามหาทางออกด้วยการใช้กฎหมายเพื่อกีดกันชาวเอเชีย โดยกฎหมายเหล่านี้ล้วนแต่สะท้อนเกี่ยวพันกับการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ ในปีค.ศ. 1885 ชาวเอเชียไม่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง กระทั่งสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงแล้ว รัฐบริติชโคลัมเบียซึ่งมีคนต่างชาติอาศัยอยู่มากที่สุดยังห้ามมิให้กลุ่มชนเชื้อสายเอเชียมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงภายในรัฐโดยไม่สนใจว่าบุคคลเหล่านั้นเปลี่ยนสัญชาติหรือเป็นพลเมืองแคนาดาโดยกำเนิดหรือไม่ ตรงกันข้ามกับรัฐอื่นที่มีได้เพิกถอนสิทธินี้ นอกจากนี้รัฐบริติชโคลัมเบียยังพยายามผลักดันการตรากฎหมายอื่น ๆ อีก อาทิ กฎหมาย Alien Labour Act ในปี 1897 ห้ามชาวจีนและชาวญี่ปุ่นทำงานด้านสาธารณะของรัฐ แต่ถูกรัฐบาลกลางยับยั้ง กระนั้นในปี 1898 ยังคงมีการร่างกฎหมายที่มีข้อบังคับใกล้เคียงกับ Alien Labour Act ตามมาแต่ถูกรัฐบาลกลางระงับและมีมติให้เป็นโมฆะ¹⁴

กระทั่งสถานการณ์ที่ความตึงเครียดมากขึ้นเมื่อมีการต่อต้านชาวเอเชียในแคนาดาอย่างชัดเจนในปี ค.ศ. 1907 กลุ่มผู้ประท้วงจาก Asiatic Exclusion League ก่อจรรยาในแวนคูเวอร์ รวมตัวกันบุกคุกขังของคนจีนในไชน่าทาวน์ก่อนจะเข้ามายังเขตที่อาศัยของชาวญี่ปุ่น การปะทะกันเต็มไปด้วยการใช้กำลังอย่างรุนแรง มีการขว้างปาก้อนหิน ระเบิดและเกิดการชกต่อย รวมไปถึงยังมีการใช้อาวุธประเภทปืนและไม้อีกด้วย ผลจากเหตุการณ์ในครั้งนี้

¹¹ Ibid., p. 158.

¹² Harry H.L. Kitano and Roger Daniels, *Asian Americans: Emerging Minorities*, p. 57.

¹³ Roger Daniels, *Concentration Camps: North America*, p.13.

¹⁴ Ibid., pp. 172–174.

รัฐบาลแคนาดาจำต้องกล่าวคำเสียใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นรวมทั้งยังต้องชดใช้ค่าเสียหายและจับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษ นับเป็นเหตุการณ์ที่สร้างความตื่นตระหนกให้กับคนญี่ปุ่นเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมและความปลอดภัยในชีวิต แต่ท่าทีของรัฐบาลแคนาดาในครั้งนี้อย่างให้ความเป็นธรรมแก่คนต่างด้าวพอสมควรจึงไม่มีการเรียกร้องใดๆเกิดขึ้น¹⁵ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ความรุนแรงดังกล่าวจะลดลง แต่ความพยายามในการตัดโอกาสการประกอบอาชีพยังคงมีอย่างต่อเนื่องภายในปี ค.ศ.1925 ชาวประมงเชื้อสายญี่ปุ่นในบริติชโคลัมเบียประมาณ 1,000 คน ได้ถูกยึดใบประกอบอาชีพ โดยก่อนหน้านี้ในปี ค.ศ.1919 กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นเลี้ยงชีพด้วยการจับสัตว์น้ำเป็นจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของชาวประมงในรัฐ¹⁶

ในสหรัฐอเมริกา ขณะที่ชาวจีนถูกห้ามอพยพเข้าประเทศตามการตรากฎหมายตั้งแต่ ค.ศ.1882 และยี่ดระยะเวลามานานถึง 30 ปี ทางด้านรัฐบาลกลางของแคนาดาก็ได้ออกกฎหมายระงับการอพยพของชาวจีน Chinese Immigrant Act ในปี ค.ศ.1923 ตรงข้ามกับชาวญี่ปุ่นในอเมริกาเหนือซึ่งยังมิได้ถูกตัดสิทธิ์นี้ แม้การลงนามระหว่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นในการเจรจาทำข้อตกลง Gentlemen's Agreement ค.ศ.1907 - 1908 ส่วนการลงนามร่วมกันระหว่างญี่ปุ่นและแคนาดาใช้ชื่อว่า The Lemieux Agreement จะมีการตกลงเกี่ยวกับการจำกัดจำนวนผู้อพยพชาวญี่ปุ่นที่จะเดินทางมายังสหรัฐอเมริกาและแคนาดา กระนั้นรัฐบาลญี่ปุ่นยังคงอนุญาตให้ผู้หญิงญี่ปุ่นหรือเจ้าสาวทางภาพถ่าย (picture brides) เดินทางไปแต่งงานยังต่างแดนได้¹⁷ ทำให้มีกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นรุ่นที่สองหรือในภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า นิเซอิ (Nisei) ถือกำเนิดขึ้น คนรุ่นนี้มิได้เป็นชาวต่างด้าวเช่นเดียวกับพ่อแม่ หากแต่ยังมีสิทธิ์ถือสัญชาติอเมริกันและแคนาดาตามกฎหมาย

ในสหรัฐอเมริกา เมื่อชาวญี่ปุ่นยังคงเพิ่มจำนวนมากขึ้น ทำให้รัฐต่างๆ หาทางออกด้วยการใช้อำนาจรัฐในการควบคุมชาวญี่ปุ่นในสังคมแทน กฎหมายที่มักได้รับการกล่าวถึงในกรณีนี้คือ กฎหมาย Alien Land Act of 1913 และ 1920 ของรัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งมีข้อบังคับไป

¹⁵ Ibid., pp. 175–176.

¹⁶ The Canadian Race Relations Foundation. *From Racism to Redress: The Japanese Canadian Experience*. [Online]. Available from: http://www.crr.ca/en/MediaCentre/FactSheets/eMedCen_FacShtFromRacismToRedress.htm [2003, November 15]

¹⁷ Harry H.L. Kitano and Roger Daniels, *Asian American: Emerging Minorities*, p. 62.

ในแนวทางเดียวกับรัฐอื่นทางภาคตะวันตก มีประเด็นสำคัญคือ ห้ามชาวเอเชียแต่งงานกับคนขาว และชาวเอเชียไม่สามารถแปลงสัญชาติได้ โดยในปีนั้นการบัญญัติกฎหมายในลักษณะนี้ยังไม่ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญซึ่งต่อมามีการเปลี่ยนแปลงภายหลังในปี ค.ศ 1954 ส่วนการขายกรรมสิทธิ์ให้กับบุคคลที่มีเชื้อคนขาวถือว่าการกระทำที่ผิดกฎหมาย¹⁸ แต่แล้วสัมพันธภาพระหว่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นมาถึงจุดพลิกผันเมื่อสหรัฐอเมริกาตัดสินใจประกาศเขตระงับการอพยพในปี ค.ศ.1924 โดยระบุให้ญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในประเทศที่ไม่ได้รับอนุญาตให้มีการอพยพเข้ามายังสหรัฐอเมริกาในที่สุด¹⁹

กล่าวได้ว่ากลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในสหรัฐอเมริกาและแคนาดาถึงจะอาศัยอยู่ต่างดินแดนแต่กลับมีอุปสรรคร่วมกันคือ ถูกกีดกันทางเชื้อชาติและเป็นพลเมืองชั้นสองของสังคม สิทธิต่าง ๆ ที่พึงจะได้รับอย่างเสมอภาคกลับถูกยับยั้งเพื่อไม่ให้เกิดความเท่าเทียมกับคนอเมริกัน และคนแคนาดาผิวขาว กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในแคนาดาถูกจำกัดที่นั่งในโรงพยาบาลนตรี ถูกห้ามเข้าไปใช้พื้นที่บางสถานที่ในการทำกิจกรรม เช่น สระว่ายน้ำ สนามเทนนิส รวมไปถึงยังห้ามประกอบอาชีพบางประเภท เช่น ทันตแพทย์ ทนายความ พนักงานของรัฐ ฯลฯ²⁰ ส่วนกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นที่อยู่ในสหรัฐอเมริกาก็ประสบกับปัญหานี้เช่นเดียวกัน กระนั้น แม้คนผิวขาวส่วนใหญ่ในสังคมยังคงให้คุณค่าการเป็นพวกเดียวกันด้วยการใช้สีผิวเป็นตัวแบ่งแยกเชื้อชาติโดยยึดคติความเหนือกว่าทางชาติพันธุ์ (white supremacy) แต่กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นเหล่านี้ยังคงคาดหวังถึงการได้รับการยอมรับจากกลุ่มคนในสังคมกระแสหลัก กระทั่งความไฝฝืนนั้นถูกทำลายลงเมื่อกองทัพญี่ปุ่นโจมตีอ่าวเพิร์ลของสหรัฐอเมริกาในวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ.1941 มหาสมุทรแปซิฟิกได้กลายมาเป็นสมรภูมิตรบไปโดยปริยาย

เมื่อสงครามปะทุขึ้น กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นทั้งในสหรัฐอเมริกาและแคนาดา กลายเป็นเป้าโจมตีของคนทั่วไป จากความไม่พอใจที่มีอยู่แล้วได้ทวีมาเป็นความชิงชังมากขึ้น โดยกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นถูกมองในฐานะศัตรูของชาติเพราะสหรัฐอเมริกาและแคนาดาต่างประกาศสงครามกับญี่ปุ่น ในช่วงเวลาดังกล่าวรัฐบาลอเมริกันและแคนาดาต่างเกรงว่ากลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นที่อยู่ในอเมริกาเหนือจะคอยสอดแนมให้กับกองทัพญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

¹⁸ Ibid., p. 60.

¹⁹ Lyman M. Stanford, *The Asian in North America* (Calif : ABC-CLIO, 1977), p. 134.

²⁰ Roger Daniels, *Concentration Camps: North America*, p. 179.

เมื่อชุมชนญี่ปุ่นตั้งอยู่อย่างทางชายฝั่งตะวันตกซึ่งง่ายต่อการติดต่อกับกองทัพเรือญี่ปุ่นที่ลาดตระเวนอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิก ด้วยความหวาดระแวงนี้ทำให้แฟรงคลิน รูสเวลท์ ประธานาธิบดีสหรัฐในช่วงนั้นตัดสินใจลงนามในคำสั่ง Executive Order 9066 มอบอำนาจให้กับทางกองทัพสหรัฐในการกำหนด "เขตพื้นที่ควบคุมเฉพาะ" (Protected Areas) ทำให้รัฐแคลิฟอร์เนีย วอชิงตัน ออเรกอน และบางส่วนของแอริโซนา (Arizona) ซึ่งมีกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นอยู่อย่างหนาแน่นกลายมาเป็นพื้นที่ที่ต้องห้ามสำหรับบุคคลเหล่านี้ จากคำสั่งดังกล่าวกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นไม่ว่าจะเป็นคนรุ่นอิซเซอิ ซึ่งเป็นคนต่างด้าวหรือคนรุ่นนิเซอิและซันเซอิ (Sansei) ซึ่งเป็นคนรุ่นที่ 3 ที่ถือสัญชาติอเมริกันกว่า 110,000 คน ถูกบังคับให้ละทิ้งบ้านของตนและอพยพไปอยู่ตามค่ายต่าง ๆ ที่อยู่ทางตอนในของประเทศ ค่ายในสหรัฐอเมริกาทั้งหมด 10 ค่ายคือ ค่ายแมนซานาร์ (Manzanar) ค่ายทูลเลค (Tule Lake) ในรัฐแคลิฟอร์เนีย ค่ายโพสตัน (Poston) ค่ายกิลาริเวอร์ (Gila River) ในรัฐแอริโซนา (Arizona) ค่ายมินาโดกา (Minidoka) ในรัฐไอดาโฮ (Idaho) ค่ายฮาร์ท เมานเทน (Heart Mountain) ในรัฐไวโอมิง (Wyoming) ค่ายกรานาดา (Granada) ในรัฐโคโลราโด (Colorado) ค่ายโทปาซ (Topaz) ในรัฐยูทาห์ (Utah) ค่ายโรเวอร์ (Rowher) และ ค่ายเจอร์ม (Jerome) ในรัฐอาร์คันซอ (Arkansas) ²¹ ค่ายทั้งหมดนี้ล้วนแต่ตั้งอยู่อยู่กลางทะเลทรายที่ห่างไกลและตัดขาดจากการติดต่อกับโลกภายนอก สภาพความเป็นอยู่เต็มไปด้วยความยากลำบากเพราะทางการมิได้เตรียมความพร้อมใด ๆ ส่วนสถานะของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นก็ไม่ต่างไปจากนักโทษที่ถูกรัฐบาลกักกันเพราะพวกเขาถูกจำกัดบริเวณทั้ง ๆ ที่ไม่ได้กระทำความผิดใด ๆ กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นไม่มีอิสรภาพที่จะออกไปนอกค่าย อีกทั้งค่ายยังล้อมด้วยลวดหนาม ปลอยกระแสไฟฟ้าและมีทหารถือปืนคอยควบคุมอยู่ตามจุดต่าง ๆ กล่าวได้ว่าการดำเนินการของรัฐบาลสหรัฐในครั้งนี้นับเป็นนโยบายที่ไม่เคยมีมาก่อน และไม่เคยใช้ปฏิบัติกับคนเชื้อสายอื่นที่สำคัญมิได้นำมาปฏิบัติกับชาวเยอรมันและชาวอิตาลีซึ่งเป็นฝ่ายอักษะเช่นเดียวกับชาวญี่ปุ่น ²² นโยบายดังกล่าวแสดงให้เห็นการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติอย่างชัดเจน คิโตะโนะได้วิจารณ์ผลการบังคับใช้คำสั่งนี้ว่า การกวาดต้อนกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในช่วงสงครามนับเป็นเรื่องที่น่าตื่นตระหนกซึ่งเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์อเมริกาที่ทำการกักขังกลุ่มคนเป็นหมู่คณะโดยปราศจากหลักฐานหรือข้อกล่าวหาในการกระทำผิดใด ๆ เหตุการณ์ในครั้งนี้นับจึงเปรียบเป็นบทเรียนแสดงให้เห็น

²¹ Harry H.L. Kitano, *Japanese Americans: the Evolution of a Subculture*, p. 72.

²² Ricco Villanueva Siasco. *Japanese Relocation Centers*. [Online]. Available from:

เห็นว่าการกวาดต้อนกลุ่มคนในรูปแบบดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้กับชาวอเมริกันในประเทศของตนเอง²³

ส่วนแคนาดา รัฐบาลได้ประกาศคำสั่ง Order in Council P.C. 1486 ตามมา โดยมีนโยบายไม่ต่างกันมากนักและเป็นไปเพื่อต้องการให้กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นจำนวน 23,000 คน ออกจากพื้นที่ทางแถบชายฝั่งตะวันตกเช่นเดียวกัน โดยสามในสี่ของผู้ถูกกวาดต้อนเป็นพลเมือง ที่ถูกต้องตามกฎหมายของแคนาดา²⁴ อย่างไรก็ตาม คำสั่งของรัฐบาลแคนาดามีข้อยกเว้นสำหรับ บุคคลที่มีเชื้อสายอื่นปะปนอยู่ รวมไปถึงบุคคลที่สมรสกับชาวต่างชาติ²⁵ ข้อแตกต่างสำคัญ อีกประการหนึ่งระหว่างนโยบายของสหรัฐอเมริกาและแคนาดา คือ แคนาดาได้มีการแบ่งเพศ และอายุของผู้ถูกกวาดต้อน ผู้ชายจะถูกส่งไปทำงานตามแต่รัฐบาลกำหนดเพื่อทำงานตาม โครงการของรัฐอันเป็นการสร้างประโยชน์ให้ประเทศ ในขณะที่ผู้หญิงและเด็กจะถูกแยกออกไปอยู่ในเมืองเล็ก ๆ ที่ห่างไกลผู้คนทางตอนในของประเทศซึ่งมีทั้งหมด 8 เมือง คือ กรีนวูด (Greenwood) สโลคัน ซิตี้ (Slocan City) นิว เดนเวอร์ (New Denver) โรส เบอริรี่ (Roseberry) แซนด์ดอน (Sandon) และ คาสโล (Kaslo) เมืองเหล่านี้มีสภาพเป็นเมืองร้างหรือมีผู้อาศัยอยู่น้อยมาก บางเมืองเป็นเหมืองแร่เก่าแต่หลังจากพ้นยุคตื่นทองไปแล้วผู้คนได้เดินทางออกไปอยู่เมืองอื่น เช่น ที่แซนด์ดอนมีประชากรอยู่เพียง 10 คน และคนแคนาดาผิวขาวเหล่านี้ในช่วงแรกก็ต่อต้านไม่ยอม ให้นักกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นมาอยู่ร่วมกับพวกตน นอกจากนี้ยังมีบุคคลบางส่วนถูกส่งตัวไปอยู่เมืองใหม่ อีกสองเมืองคือ เทสเม (Tasme) และเลมอน ครีก (Lemon Creek) ส่วนคนรุ่นอิซเซอิที่ตกเป็น ผู้ต้องสงสัยว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการปะทุของสงคราม ถูกควบคุมตัวที่ค่ายแอนเกลอร์ (Angler) ก่อนจะย้ายไปขังร่วมกับบุคคลที่ต่อต้านและไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาลที่ค่ายกักกัน เชลยสงคราม (prison camp) ในออนแทรีโอ (Ontario)²⁶

²³ Harry H.L. Kitano, *Japanese Americans: the Evolution of a Subculture*, p. 84.

²⁴ Linda Di Biase. *Japanese Canadian Internment*. [Online]. Available from: <http://www.lib.washington.edu/subject/Canada/internment/intro.html> [2003, November, 11]

²⁵ Roger Daniels, *Concentration Camps: North America*, p.186.

²⁶ David Fujiwara. *War and Expulsion*. [Online]. Available from: http://www.jcc.on.ca/heritage/five_gen/exhibit/03.html [2003, November 9]

เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้ว่ารัฐบาลสหรัฐและแคนาดาจะอ้างเหตุผลในการอพยพว่าเป็นไปเพื่อ “ความมั่นคงทางการทหาร” แต่สาเหตุของการประกาศบัญญัติดังกล่าวของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาและแคนาดานั้นเป็นผลจากปัจจัยสองประการ คือ ประการแรกมาจากภาวะบีบคั้นทางสงคราม เมื่อสหรัฐอเมริกาและแคนาดาเป็นคู่พิพาทของญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2 ย่อมเกรงว่ากลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในอเมริกาเหนือจะเป็นได้ศึกหรือทำการก่อวินาศกรรมในอเมริกาเหนือ ดังนั้นการอพยพคนกลุ่มนี้ออกจากพื้นที่ชายฝั่งตะวันตกนอกจากจะป้องกันมิให้กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นมีโอกาสเดินทางออกมหาสมุทรแปซิฟิกซึ่งเป็นสมรภูมिरบแล้ว รัฐบาลยังสามารถควบคุมกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นได้อย่างใกล้ชิดผ่านทางกองกำลังทหารและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นในช่วงสงคราม แต่ถึงแม้การกวาดต้อนกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นจะเป็นไปเพื่อ “ความมั่นคงทางการทหาร” ตามที่ทางการให้เหตุผล ทว่าเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าการดำเนินนโยบายตามคำสั่งนี้เป็นการเลือกปฏิบัติเฉพาะกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น ในขณะที่ชาวเยอรมัน และชาวอิตาลีได้รับคำสั่งเพียงห้ามเดินทางออกนอกประเทศ²⁷ การกระทำของรัฐบาลจึงสะท้อนให้เห็นปัจจัยที่สองอันเกี่ยวข้องกับอคติทางด้านเชื้อชาติ เพราะพื้นที่ในแถบชายฝั่งตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐแคลิฟอร์เนียและบริติชโคลัมเบียมีความตึงเครียดเกี่ยวกับปัญหาชนกลุ่มน้อย นับตั้งแต่ชาวญี่ปุ่นรุ่นอพยพเข้ามาเป็นคู่แข่งและแย่งงานกับเจ้าของประเทศ จนกระทั่งสร้างเครือข่ายและชุมชนของตนเองในดินแดนใหม่ได้ ดังนั้นการที่รัฐบาลบังคับให้กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นโยกย้ายออกจากพื้นที่ที่รัฐกำหนดจึงเป็นการนำอคติทางเชื้อชาติมาปฏิบัติอย่างเป็นทางการผ่านนโยบายของรัฐ รัฐได้ฉกฉวยโอกาสในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำการกีดกันและผลักดันให้กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นที่อยู่บนภาคพื้นทวีปออกไปจากสังคมกระแสหลักอย่างเป็นรูปธรรม การดำเนินการของรัฐนอกจากจะมีส่วนสร้างความมั่นใจให้กับชาวอเมริกันและชาวแคนาดาว่าสามารถควบคุมกลุ่มคนที่เป็นปฏิปักษ์ด้านสงครามแล้ว ยังเป็นการกำจัดศัตรูทางเศรษฐกิจอีกด้วย กระนั้น Executive Order 9066 กลับมิได้มีผลต่อกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในฮาวาย (Hawaii) ซึ่งเป็นเป้าหมาย ในการโจมตีของกองทัพญี่ปุ่น และมีกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นอาศัยอยู่ประมาณ 150,000 คน กล่าวได้ว่าการที่รัฐเลือกงดเว้นไม่ได้ทำการกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในฮาวายนั้นเป็นเพราะเศรษฐกิจทั้งหมดของรัฐฮาวายขึ้นอยู่กับกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นเป็นหลัก²⁸ ดังนั้นเมื่อรัฐยังจำต้องพึ่งพิงคนเหล่านี้ รัฐจึงจำเป็นต้องมองข้ามนโยบายของตนเองไปและเลือกใช้ปฏิบัติเฉพาะกับกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นที่อยู่บนภาคพื้นทวีป

²⁷ Ricco Villanueva Siasco. *Japanese Relocation Centers*. [Online]. Available from: <http://www.factmonster.com/spot/interment1.html> [2003, November 11]

²⁸ Harry H.L. Kitano and Roger Daniels, *Asian American: Emerging Minorities*, p. 66.

กล่าวได้ว่ากลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในสหรัฐอเมริกาและแคนาดามีประสบการณ์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 คล้ายคลึงกัน จากบุคคลที่มีอิสรภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พวกเขาถูกลิดรอนสิทธินั้นด้วยการถูกบังคับให้โยกย้ายจากที่อยู่อาศัยของตนไปอยู่ตามพื้นที่ที่รัฐกำหนดให้ การกระทำของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาและแคนาดาไม่เพียงแต่มีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้ถูกกักกัน แต่ยังมีส่วนทำลายความเป็นชุมชนของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น ตลอดจนธุรกิจและกิจการต่าง ๆ ของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นยังได้รับความเสียหายอย่างไม่อาจประเมินได้ในแง่เศรษฐกิจ

การกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นระหว่างช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่ได้เป็นแค่เพียงเหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงทางด้านวิถีชีวิตของผู้ถูกกักกันเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลต่อแวดวงวรรณกรรมดังจะเห็นได้จากเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงได้เกิดกระแสการสร้างวรรณกรรมการกักกันขึ้น ในงานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาวรรณกรรมการกักกันเพื่อวิเคราะห์ลักษณะวรรณกรรมการกักกัน และการนำเสนอประสบการณ์ของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ผ่านตัวบทวรรณกรรม อย่างไรก็ตามก็ตีวรรณกรรมการกักกันมิได้กล่าวถึงเหตุการณ์เกี่ยวกับการกักกันเพียงอย่างเดียว แต่ผู้เขียนซึ่งเป็นคนรุ่นหลังมักย้อนกลับไปเล่าเรื่องราวของพ่อแม่ตนเองนับตั้งแต่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในสหรัฐอเมริกาและแคนาดา เพื่อชี้ให้เห็นความยากลำบาก การดิ้นรนและต่อสู้ชีวิตของคนรุ่นอิซเซอิในโลกใหม่ที่เต็มไปด้วยความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและมีการกีดกันทางเชื้อชาติ การเล่าถึงชีวิตของคนรุ่นอิซเซอิในวรรณกรรมการกักกันจึงแสดงให้เห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้งทางเชื้อชาติในสังคมอเมริกันและแคนาดาที่มีอยู่ก่อนแล้วก่อนที่จะมีการดำเนินนโยบายการกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ในการวิจัยนี้จึงศึกษาภูมิหลังทางสังคมของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นนับตั้งแต่อพยพเข้ามายังทวีปอเมริกาเหนือประกอบด้วย เพื่อเน้นให้เห็นความเชื่อมโยงของปัญหาเกี่ยวกับอคติทางเชื้อชาติที่กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นยังต้องเผชิญอย่างต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่นแม้ว่าคนรุ่นหลังจะเป็นชาวอเมริกันและชาวแคนาดาโดยกำเนิดก็ตาม การศึกษาวิเคราะห์งานวรรณกรรมการกักกันในงานวิจัยนี้ยังมุ่งเน้นไปที่ชีวิตความเป็นอยู่ ความรู้สึกของผู้ถูกกักกัน รวมไปถึงผลกระทบจากเหตุการณ์การกักกันที่มีต่อกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับชุมชน ตลอดจนพิจารณาและวิเคราะห์แนวทางที่กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นพยายามสร้างพื้นที่ให้ตนดำรงอยู่ได้ท่ามกลางปัญหาความขัดแย้งผ่านการแสวงหาอัตลักษณ์ด้านต่าง ๆ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การแสวงหาอัตลักษณ์ทางด้านชาติพันธุ์ เพศ และรุ่นอายุ รวมทั้งการพยายามเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมกระแสหลักในวรรณกรรมของนักเขียนเชื้อสายญี่ปุ่นในอเมริกาเหนือ

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

วรรณกรรมของนักเขียนเชื้อสายญี่ปุ่นในอเมริกาเหนือว่าด้วยเหตุการณ์การกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดา ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มีเนื้อหาที่แผ่ความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ระหว่างชาวอเมริกันและชาวแคนาดากับกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น วรรณกรรมดังกล่าวแสดงออกถึงการแสวงหาอัตลักษณ์ของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น ตลอดจนการพยายามเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมกระแสหลักซึ่งยังคงมีอคติต่อกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.4.1 รวบรวมข้อมูลที่เป็นงานวิจัยและบทวิเคราะห์เกี่ยวกับวรรณกรรมของนักเขียนเชื้อสายญี่ปุ่นเกี่ยวกับเหตุการณ์การกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในอเมริกาเหนือในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

1.4.2 ศึกษาภูมิหลังทางสังคมของชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นและชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่างสงคราม ตลอดจนวิถีชีวิตของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในอเมริกาเหนือหลังสงครามโลกสิ้นสุดลง

1.4.3 วิเคราะห์และเปรียบเทียบงานวรรณกรรมของนักเขียนอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นและนักเขียนแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นทั้ง 5 เล่ม ตลอดจนทัศนคติของผู้เขียนที่มีต่อเหตุการณ์การกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในอเมริกาเหนือในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

วรรณกรรมที่นำมาศึกษามีทั้งหมด 5 เล่ม เป็นเรื่องเล่าเชิงอัตชีวประวัติ (Autobiographical Narrative) 3 เล่ม คือ

1. *Nisei Daughter* (1953) ของ โมนิกา โตะเนะ (Monica Sone)
2. *Farewell to Manzanar* (1973) ของจิน วะกะทซูกิ ฮุสตัน (Jeanne Wakatsuki Houston)
3. *Desert Exile: The Uprooting of a Japanese-American* (1982) ของโยะมิโกะ อุชิดะ (Yoshiko Uchida)

ส่วนงานเขียนที่เป็นนวนิยายมี 2 เล่มคือ

4. *No-No Boy* (1957) ของจอห์น โอะกะดะ (John Okada)
5. *Obasan* (1981) ของจอย โคะงะวะ (Joy Kogawa)

วรรณกรรมทั้ง 5 เล่มมีประเด็นร่วมกันคือนำเสนอเรื่องราวและวิถีชีวิตของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นที่ต้องอยู่ท่ามกลางอคติทางเชื้อชาติและได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลสหรัฐและแคนาดาซึ่งบังคับให้กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นต้องอพยพออกจากบ้านไปอยู่ยั้งค้ายหรือเหมืองร้างที่รัฐกำหนดให้ ผู้แต่งวรรณกรรมทั้ง 5 เล่มนี้ ล้วนมีประสบการณ์ในฐานะเป็นผู้ถูกรัฐบาลกักกัน วรรณกรรมลำดับที่ 1-4 เป็นงานนักเขียนจากสหรัฐอเมริกา ส่วนวรรณกรรมลำดับที่ 5 เป็นผลงานของนักเขียนแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่น จากการรวบรวมข้อมูลพบว่านักเขียนวรรณกรรม การกักกันส่วนใหญ่จะเป็นนักเขียนสตรี แต่ในงานวิจัยนี้ได้เลือกผลงานของนักเขียนชายคือ จอห์น โอะกะดะ มาวิเคราะห์ด้วยเพื่อศึกษามุมมองของนักเขียนชายนอกเหนือจากวรรณกรรมที่เขียนโดยนักเขียนสตรีอย่างเดียว

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นแนวทางในการศึกษาการแสวงหาอัตลักษณ์ในงานวรรณกรรมของนักเขียนที่เป็นชนกลุ่มน้อยในสังคมกระแสหลักอื่น ๆ ต่อไป

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

คำว่า “อเมริกาเหนือ” ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดา

คำว่า “กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น” หมายถึง กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดาทั้งผู้อพยพซึ่งยังไม่ได้รับสัญชาติอเมริกันหรือแคนาดา และคนที่เกิดในสหรัฐอเมริกาหรือแคนาดา เป็นชาวอเมริกันหรือชาวแคนาดาโดยกำเนิดแต่มีเชื้อสายญี่ปุ่น

คำว่า “ชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่น” (Japanese American) หมายถึง ชนกลุ่มที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกา ถือสัญชาติอเมริกันโดยกำเนิดแต่มีเชื้อสายญี่ปุ่น

คำว่า “ชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่น” (Japanese Canadian) หมายถึง ชนกลุ่มที่เกิดในประเทศแคนาดา ถือสัญชาติแคนาดาโดยกำเนิดแต่มีเชื้อสายญี่ปุ่น

คำว่า “ปัจเจกบุคคล” (individual) หมายถึง บุคคลที่มีอิสรภาพทั้งทางด้านความคิดและการดำเนินชีวิต มีเสรีภาพในการตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองตลอดจนสามารถแสดงออกทั้งทางความคิดและการกระทำได้อย่างอิสระ โดยไม่ถูกบีบบังคับจากผู้อื่นหรือกฎเกณฑ์ของสังคม

คำว่า “สังคมกระแสหลัก” (social mainstream) หมายถึง สังคมที่มีศูนย์กลางอำนาจอยู่ที่ชาวอเมริกันหรือชาวแคนาดาผิวขาวซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ มีความสัมพันธ์กับกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยและอยู่นอกจุดศูนย์กลางในลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจคนที่อยู่นอกสังคมกระแสหลักจึงถูกมองว่า “ด้อยกว่า” “ไม่เข้าพวก” และ “มีความเป็นอื่น”

การสะกดชื่อมลรัฐและเมืองหลวงยึดตามหลักเกณฑ์ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีและประกาศราชบัณฑิตยสถาน **เรื่อง การกำหนดชื่อประเทศ ดินแดน เขตการปกครอง และเมืองหลวง**

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระบบการถอดอักษรภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยจากผลงานวิจัยของอาจารย์ภาควิชาภาษาตะวันออก สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยาณี สีสสุวรรณ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา สัตยพงศ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ สุริยะวงศ์ไพศาล) อาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร ลักษณะินาวิน) และอาจารย์ภาควิชาภาษาไทย (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดุษฎีพร ขำนิโรศานต์) คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระบบดังกล่าวกำหนดการถอดอักษรภาษาญี่ปุ่นที่เขียนด้วยอักษรโรมัน (อักษรโรมะจิ) เป็นอักษรไทยดังต่อไปนี้

สระ

อักษรโรมัน
(สระเสียงสั้น, สระเสียงยาว)

a,a

i,ii

u,u

e,e

o,o

-ya,-ya

-yu,-yu

-yo,-yo

อักษรไทย

อะ,อา

อิ,อี

อุ,อุ

เอะ,เอ

โอะ,โอ

เียะ,เีย

อิว,อีว

เียว,เียว

พยัญชนะ

อักษรโรมัน

p เมื่อเกิดต้นคำ

เมื่อเกิดที่อื่น

b

m

f

w

t เมื่อเกิดต้นคำ

เมื่อเกิดที่อื่น

ts

ch

d

n

n (ที่เป็นพยัญชนะก่อกพยางค์ทำหน้าที่คล้ายตัวสะกด)

เมื่อเกิดหน้า p,b,m

อักษรไทย

พ

ป

บ

ม

ฟ

ว

ท

ต

ทซ์

ช

ด

น

ม

เมื่อเกิดหน้า k,g,w	ง
เมื่อเกิดที่อื่น	น
n' (ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดและตามด้วยสระ)	น
s	ซ
sh	ฌ
z	จ
j	จ
r	ร
y	ย
k เมื่อเกิดต้นคำ	ค
เมื่อเกิดที่อื่นๆ	ก
g เมื่อเกิดต้นคำ	ก
เมื่อเกิดที่อื่นๆ	ง
h	ฮ

ตัวอย่างการถอดอักษรที่มีปรากฏอยู่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีดังต่อไปนี้

อักษรโรมะจิ	อักษรไทย
Nikkei	นิกเกะอิ
Issei	อิซเซะอิ
Nisei	นิเซะอิ
Sansei	ซันเซะอิ
Obasan	โอะบะซัง

สำหรับคำบางคำซึ่งใช้เป็นทีแพร่หลายอยู่แล้วคงใช้ตามความนิยม ผู้วิจัยไม่ได้นำระบบ

การถอดอักษรดังกล่าวมาใช้ คือ

ซามูไร (samurai : ซะมุระอิ)

นางาซากิ (Nagasaki : นะงะซะกิ)

มิตซุย (Mitsui : มิทซุอิ)